

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

246435

ศาลอมอญ

วิวัฒน์ เคมียพันธ์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

รูปแบบเรือนพักอาศัยพื้นถิ่น ของชุมชนชาวไทยเชื้อสายมอญ

ย่านคลองมอญ หัวตะเภา อำเภอลาดกระบัง

คลองมอญ

วิวัฒน์ เคมียพันธ์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

รูปแบบเรือนพักอาศัยพื้นถิ่น ของชุมชนชาวไทยเชื้อสายมอญ

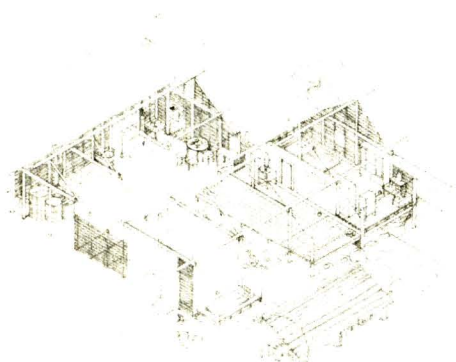
ย่านคลองมอญ หัวตะป่ อำเภอลาดกระบัง

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

246435

ภาพปกหน้า: ภาพถ่ายภายในบ้านนายสุเทพ คุณหอม

ภาพปกหลัง: ภาพแสดงอาคารสามมิติ บ้านนายสุเทพ คุณหอม

ออกแบบปก ภคบุตร ชาญสุวิทยานันท์

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

วิวัฒน์ เหมียพันธ์

รูปแบบเรือนพักอาศัยพื้นดินของชุมชนชาวไทยเชื้อสายมอญ
ย่านคลองมอญ หัวตะเฒ่า อำเภอตากกระบัง.-

กรุงเทพฯ: อุษาคเนย์. 2555. 268 หน้า.

1.สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น 2.ชาติพันธุ์มอญ 3.คลองมอญ

ISBN: 978-974-8258-47-8

หนังสือ

รูปแบบเรือนพักอาศัยพื้นดินของชุมชนชาวไทยเชื้อสายมอญ
ย่านคลองมอญ หัวตะเฒ่า อำเภอตากกระบัง

ISBN: 978-974-8258-47-8

ผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์ วิวัฒน์ เหมียพันธ์

ภาพถ่าย และแบบสถาปัตยกรรม

รองศาสตราจารย์ วิวัฒน์ เหมียพันธ์

ประสานงานดำเนินการ

รองศาสตราจารย์ สุพัฒน์ บุญยฤทธิกิจ

จัดรูปเล่ม

ดร. เกรียงไกร เกิดศิริ

ปรับแต่งลายเส้น

ยศพร ปุรวินนา อิศรชัย บุรณะอรรจน์

พิสูจน์อักษร

ณัชชา สกุลงาม* ปัทม วงศ์ประดิษฐ์ พิษภัทร เสือหัน

พิมพ์ครั้งที่ 1

กุมภาพันธ์ 2555

จำนวนพิมพ์

1,200 เล่ม

พิมพ์ที่

สำนักพิมพ์อุษาคเนย์

171/182 ถนนสมเด็จพระปิ่นเกล้า

อรุณอมรินทร์ บางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10200

ศาลสมอญ

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ อนุวิทย์ เจริญศุภกุล

อาจารย์ ปฐม พัวพันธ์สกุล

อาจารย์ ฉัตรชัย อินทรโชติ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เอกพงษ์ จุลเสนีย์

อาจารย์ ปิยะวัฒน์ มังกรวงษ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุรพล สุวรรณ

รองศาสตราจารย์ สุพัฒน์ บุญยฤทธิกิจ

ผู้สนับสนุนทุนวิจัย

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เลขที่ 1 ซอยฉลองกรุง 1

แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง 10520

สารบัญ

คำนำ	5
บทที่ 1: บทนำ	9
แผนที่สังเขป คลองมอญ	13
บทที่ 2: การนำสู่การวิเคราะห์ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชาวมอญ	17
และชาวมอญที่คลองมอญ	
บทที่ 3: วิเคราะห์การตั้งถิ่นฐานของชาวมอญที่คลองมอญ	35
จากแนวทางประวัติศาสตร์	
บทที่ 4: ลักษณะทางกายภาพของการตั้งถิ่นฐานของชาวนา	
บริเวณคลองประเวศบุรีรมย์ รวมถึงคลองลำปลาทิว	
และคลองมอญ	51
บทที่ 5: บทสรุป	211
บทที่ 6: ภาพถ่าย	213
บรรณานุกรม	261

คำนำ

เรือนพักอาศัยแบบโรมานัน เป็นที่พักอาศัยของกลุ่มชาวนาในที่ราบลุ่มภาคกลางตอนล่าง ซึ่งเป็นระบบการก่อสร้างขั้นพื้นฐานในระดับรากหญ้า ที่ชาวนาทุกคนสามารถสร้างกันได้เอง การก่อสร้างเป็นระบบการพึ่งพาตนเอง อีกทั้งวัสดุก่อสร้างก็เป็นวัสดุที่มีอยู่ตามธรรมชาติในท้องถิ่นซึ่งในยุคก่อนก็หากันได้ไม่ยาก จากการออกสำรวจในพื้นที่สองฝั่งคลองมอญ ซึ่งมีชาวนาเชื้อสายมอญตั้งถิ่นฐานอยู่ พบว่าเรือนที่พักอาศัยส่วนใหญ่ก็สร้างเป็นโรงนา จึงเกิดความใคร่รู้ที่จะสำรวจและทำการค้นคว้า ครั้นได้เข้าศึกษาก็พบเอกลักษณ์บางประการของการใช้พื้นที่ใช้สอยภายในตัวโรงนาว่ามีแบบแผนที่ยึดหลักการค่อนข้างเคร่งครัด และมีการใช้วัสดุที่ผลิตจากระบบอุตสาหกรรมมาใช้ร่วมกับวัสดุก่อสร้างแบบดั้งเดิมในเรือนบางหลัง และเรือนบางหลังก็ยังคงใช้วัสดุแบบดั้งเดิมอยู่ ทำให้เห็นการพัฒนาการเรื่องรูปแบบที่น่าสนใจ

การศึกษารวบรวมรูปแบบเรือนของชาวมอญในย่านคลองมอญนี้ถือว่าเป็นการบันทึกหลักฐานเชิงประวัติศาสตร์ของลักษณะที่พักอาศัยท้องถิ่นอีกประเภทหนึ่ง เพื่อเก็บหลักฐานไว้สำหรับศึกษาทั้งแก่ผู้ที่สนใจเรื่องรูปแบบเรือนท้องถิ่นต่างๆในประเทศไทย

การรายงาน และการวิเคราะห์นั้น อาจทำให้ผู้อ่านเบื่อหน่ายเพราะการบันทึกข้อมูลเพื่อรายงานที่ซ้ำๆ กัน เพื่อไม่ให้ผู้อ่านเกิดความรำคาญจากการรายงานที่ซ้ำซาก ผู้อ่านเพียงแต่ศึกษาแค่ตัวอย่างของเรือนบางหลังพอสังเขป แต่ประเด็นที่น่าสนใจอยู่ที่การแสดงผังบริเวณ แปลนของเรือนที่แสดงพื้นที่ใช้สอยภายใน และไอโซเมตริกสามมิติแสดงองค์ประกอบของพื้นที่ และการปิดล้อมที่ว่างภายในของตัวเรือนพร้อมกับการจัดวางเครื่องใช้ต่างๆ ซึ่งเป็นเรื่องราวที่จะทำให้ผู้ศึกษาหยั่งถึงสาระของเรือนโรงนา

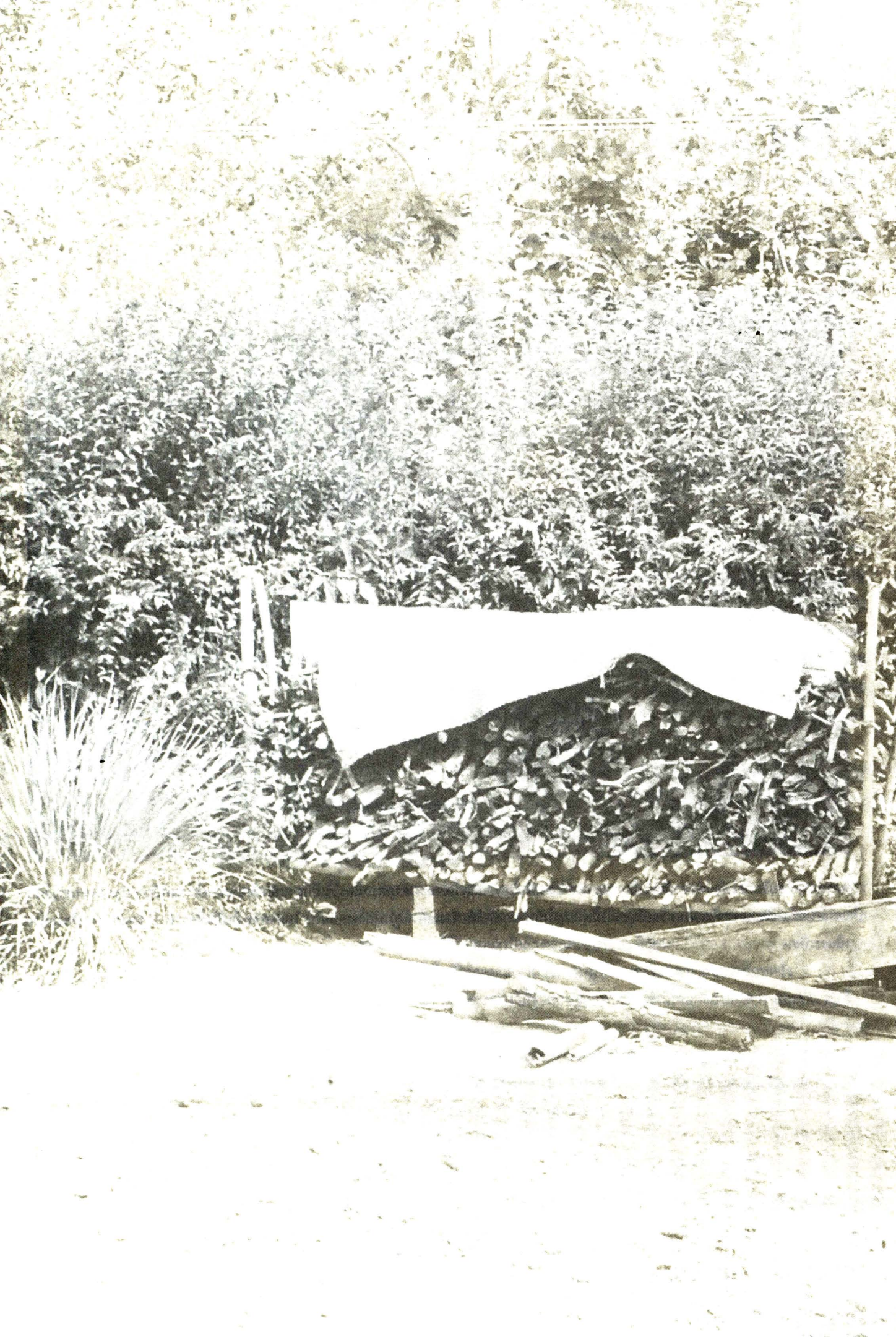
การรายงานรายละเอียดของเรือนแต่ละหลังนั้น บางเรือนก็รายงานการวิเคราะห์ครบถ้วน บางเรือนก็มีไม่ครบถ้วน ขอให้ผู้ศึกษาดูตัวอย่างการรายงานที่ครบถ้วนเป็นกรณีศึกษา เพราะมีการวิเคราะห์ในวิธีการเดียวกัน

ขอขอบคุณ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่อนุมัติเงินงบประมาณปี พ.ศ. 2532 เป็นทุนในการศึกษาค้นคว้าและคณะนักศึกษาที่ร่วมกันสำรวจภาคสนาม คือ คุณกานต์ คล้าพันธ์ และคุณณรงค์ฤทธิ์ คำหล่อ รวมถึงศิษย์เก่าคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ผู้สนับสนุนในการพิมพ์รายงานวิจัยนี้เผยแพร่สู่สาธารณะ รวมทั้ง คุณจิตต์ จงมันคง (ศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์) ที่อนุเคราะห์ในการล้างฟิล์มภาพถ่ายขาวดำ และอาจารย์ ดร. เกรียงไกร เกิดศิริ ผู้ดำเนินการจัดพิมพ์ในครั้งนี้ด้วย

รองศาสตราจารย์ วิวัฒน์ เตมียพันธ์

หมายเหตุ: ภาพลายเส้นทั้งหมดที่กำหนดมาตราส่วนไว้ได้มีการปรับขนาดลดลงเพื่อความเหมาะสมในการจัดพิมพ์

สภาพแวดล้อมริมกระท่อมพักอาศัยจะเป็นลานกวาดเรียบเพื่อป้องกันสัตว์เข้ามา กล้ากล้วย และใช้เป็นลานพักผ่อนเอนกประสงค์มีการปลูกพืชผักสวนครัว
แซมบางส่วนบริเวณของริมขอบลานเป็นแนวไม้พุ่มปลูกเป็นแถวเพื่อให้บริเวณบ้านดูไม่โล่งจนเกินไป ในภาพจะเห็นพื้นที่ชาวบ้านใช้หุงต้มวางเรียงอย่างเป็นระเบียบ